

להחמיר לפי שהוא חומר שזכו ג"כ שינוי מפורסם ובמחיר ס' ק"ט גילה דעחו להחליט שהגט פסול אפילו בשעת הדחק וגם בחש' רעק"א ס' קמ"ז וס' קמ"ח נוסח להחמיר ואף בחש' חת"ס ח"צ ס' ט"ז לא הקול רק ככתב על האשה דח פלוני הלוי לפי שאין האשה מתפרסמת בכבודו ולויה, אבל בחש' רעק"א ס' קמ"ז מוזכר חשוכת הגאון בית מאיר ז"ל שכן להקל דלא דמי לשם אציו שידוע לכל משא"כ כהן ולוי אציו ידוע לכל כשם העלם והציוא ראיות לדבריו עיי"ש אך בגרעק"א שם בס' קמ"ח דחה ראיותיו.

מצתה חומר אני דמאחר ששם משפחתו כהן ורוב המשפחות ששמותיהם כהן הם כהנים ממנ' כריע מודו שאף אם כתב הכהן אין זה שינוי מפורסם דלא חיישינן שמא יאמרו שאין זה המגרש כמו בשינה מקום הלידה דעד כאן לא החמירו המחמירין אלא דמי שאין זו מקום לעשות שהוא כהן שכרי רוב ישראל אינם כהנים ומשולם לא עשה דבר שיטעו בו שהוא כהן וכולי עלמא מחשבין אותו שאינו כהן וכשכתב כהן הוי שינוי מפורסם משא"כ בכ"ה אדרבה סתם אדם שאינו מכיר וידוע שאינו כהן חולה לומר שהוא כהן מאחר ששמו מוכיח עליו על פי רוב ורק מיטעים שידועים שאינו כהן לפיכך אין זה שינוי מפורסם ואפילו כתב הכהן הגט כשר לבריע.

(ב) **יתר** על כן נלעג"ד לומר צ"ד שהמגרש הוא חילוני ואינו הולך לבית הכנסת בשום פעם שאפילו אם לא היה שמו כהן ג"כ יש להכשיר דכב"ה לבריע אין השינוי מפורסם, דדוקא דמי שהולך לביהמ"ד וכל הליבור יודעים שאינו עולה ראשון ואינו נושא את כפיו ועי"ז נעשה מפורסם שאינו כהן ואם כתב כהן הוי שינוי מפורסם משא"כ בזה לאו כריע ידעו שאינו כהן, ואע"ג דאציו הלך לביהמ"ד ומתפרסם שאינו כהן לא הוי כשינוי שם אציו דכשינוי שם אציו הפסול הוא מפני שהמגרש עלמא נקרא על שם אציו ואם שינה אציו הוי כשינוי שם המגרש כשינוי מפורסם משא"כ בכ"ה אף שאציו ה' מפורסם שאינו כהן מימ' אותו המכירים את המגרש אינם לריבין להכיר גם את אציו ובמה שאציו מתפרסם שאינו כהן אכתי אין הבן המגרש מפורסם שאינו כהן וכריע מודו שאין השינוי מפורסם והגט כשר.

וסמכין לדבריו מהא דקמ"ל בס' קמ"ט סעיף ז' אם כתב פלוני החכם או הרב בשאל אע"פ שאין קורין אותו כך וגם אינו דר הכי הגט כשר כיון שהזכיר שמו בפירוש עכ"ל, ולגאורא קשה מאח' לשיטת המחמירין ככתב כהן ואינו כהן ומאח' בחשוכת ר"ח כהן רפפורט ז"ל ס' ע"ה שהציוא באתה ראי' מדון זה לכתב כהן ואינו כהן שכשר, ואריך לישב מה יענו המחמירין לדון זה ועכ"ל דכיון שאפשר שיהי' אדם חכם ולא יהי' מפורסם ככך ויכולין הסופר והעדים לומר אנו חשבו שהוא חכם לפיכך אין זה שינוי מפורסם וכ"כ כיון שמי שאינו הולך לביהמ"ד יכול להיות כהן ולא יהי' מפורסם שהוא כהן אין זה שינוי מפורסם.

איברא אכתי יש לדון דנהי נמי דמתחת שינוי השם דהחש' מפני הוראים שיאמרו שאין זה המגרש אין לחוש מטעם הניל מימ' אכתי יש לפסול מטעם אחר, דהנה כבר העיר בחש' רעק"א ס' קמ"ח בשינה שם אציו לשיטת הפוסלין מפני הוראין אף דחש' זה ודאי אינו רק מדרבנן מימ' כיון דעכ"פ מדרבנן לריב' לדקדק בו ממילא אם העדים לא דקדקו וחתמו עליו הוי לכו סהדי שקרא דכב"ה אכולה מלתא מסהדי ופסול הגט מדאורייתא, ולפי"ז צ"ד דהי נמי דאנו מכשירין את הגט ולא חיישינן לטעו מטעם דאינו מפורסם שאינו כהן הואיל ויש משפחתו כהן או מטעם שאינו הולך לבית הכנסת מימ' כיון שכל אדם שזא לגרש לריבין העדים לדקדק עליו אם הוא כהן או לא וממילא אם חתמו על גט שכתבו שהוא כהן אכולה מלתא מסהדי ואם נמא' שאינו כהן ה"ל סהדי שקרא ועיי"ש בחש' רעק"א ש' דבאתה מעלין מגט ליוחסין.

אכן נלעג"ד דגם לזה אין לחוש צ"ד דהנה בלא"ה קשה אין כותבין צומה"ז הכהן צניעין לפי שיטת הסוצרים דכהנים

עשאו סתם ומכר לידו אינו יכול לכתוב גט אחר וליתן לידו וכן משמעות בחש' הרשב"א ולא כמשמעות חשוכת הרמב"ן עכ"ל, משמע דס"ל לדעת הרמב"ן גם במכר לידו מחלק בין עשאו סתם לעשאו בפירוש על גט זה וא"כ קשה מימ' יש לחלק בזה לענין שליחות הסופר והעדים. אבל לפי הניל ח"ש דס"ל להרמב"ן דהיכא דמסר להשליח סתם להוליך גט לאשמו ודאי יש לנו לומר דהקפיד הבטל שתתגרש אשמו וממילא אם נמא' פסול אפילו אחר שמסרו השליח להאשה עדיין לא עשה שליחותו ולכן גם בשליחות הסופר והעדים אמרי' דלא עשו שליחותן דלא אמר להו כותבו חספא, משא"כ כשאמר הולך גט זה י"ל דלא עשאו שליח רק לגט זה ולא אחר ולא איכפת לו אם ימלא גט זה פסול ולא תתגרש אשמו לכן גם שליחות הסופר והעדים נפקה כשמסרו הבטל להשליח אע"פ שנמא' פסול כ"ל.

יהושע מנחם אהרנברג

סימן כו

לכבוד מרן הגאון מהר"ם טרלידנ' שליט"א (ז"ל) הרב הראשי ל"תא — יפו.

(א) **על** אודות המאורע שאיש אחד גירש צגט בחיפה וכחוצו צו פצ"פ הכהן והמגורשת נשאת ויש לה צנים מצטל השני וכעת רוצה המגרש לישא גרושה וטוען שהוא לא כהן אלא שם משפחתו כהן אך כותבי הגט מפני ששם משפחתו כהן טעו וכחצו הכהן והציוא עדים המכירים אותו ואף אציו שהעידו שהם לא כהנים ושאציו משולם לא עלה לדוכן ולא קרא בחזרה ראשון וזה המגרש הוא חילוני שלא הולך לביהמ"ד.

ובהדר"ג שליט"א האריך בתשובתו להכשיר הגט וגם להתירו בגרושה מאחר ששם משפחתו כהן אין כאן שינוי צגט אבל הרגיש דזה לא יתכן רק אם ה' כתוב כהן בלא ה"א משא"כ כשכתב הכהן משמע שהוא כהן אלא שזיך לזה מה שהרצה פוסקים מכשירין שינוי השם צגט כשכתב צו כמו שכתב בא"י לכתוב וכל שום וחתימה דאית לי עכ"ד. אכן לפענ"ד אף אם יאמרו פוסקים אלו אין לסמוך עליהם אפילו בשעה"ד ואף לא חזי לאכטרופי מאחר שמפורש בשי"ס ס' קמ"ט שינה שמו וכו' אע"פ ש' כל שם שיש לו אינו גט ולא הזכיר שום חולק, והב"ח שם כ' על דין זה צ"ה"ל פשוט הוא ולית צה ספק והכל מודים צו עכ"ל ובצ"ש שם ס"ק ה' מצוה"ר דלפי דבריו השיע שאינו גט היינו דמדאורייתא בטל על כן חיי' לסמוך להקל מחמת סברא זו אפילו במקום הדחק ואפילו אם נשאת חלף.

איברא לפענ"ד מאחר ששם משפחתו כהן שפיר יש לסמוך להקל אפילו אם כתב הכהן בלא"ה דהנה כבר נחלקו הפוסקים בכתב הכהן והוא אינו כהן אם הגט פסול ושורש מחלוקתם בחוס' גיעין דף פ' ע"ה שכתבו שם דשינוי מקום הלידה מאחר שא"ל לכתוב אין שינוי פוסל צה והציוא ר"ת ראי' מדאמר בפ"ד דכתובות דאין מעלין משטרות ליוחסין דלאו אכולה מלתא קא מסהדי וכו' אלא מפני אפילו אינו כהן השטר כשר וסברא היא דעדים לא קיימי אלא על עיקר המעשה עכ"ל, אכן מלשון הרא"ש שם משמע דכוונת החוס' רק להציוא ראי' שאין השטר נפסל מחמת שהעדים חתמו על שקר אבל שאין השינוי פוסל צו אין ראי' אלא הטעם שהכשירו בשינוי מקום הלידה משום שאינו ידוע ואין האדם נקרא על מקום לידתו ועפ"י כ' בצ"ש בס' קמ"ט ס"ק י"ז דשינוי שם אציו אע"פ שא"ל לכתוב פסול דלא דמי למקום לידה שאינו נקרא על שם מקום הלידה משא"כ בשינה שם אציו יאמרו שאין זה המגרש.

ועפ"י נחלקו האחרונים בכתב כהן ואינו כהן אם דומה לשינה מקום הלידה או כשינוי שם אציו, דעת הנוצ"ק ס' פ"ט

בזממה"ז רק ספיקי וינהו דלא הוי רק כהני חזקה וכבר העיר זכר
בזמנה"ז וכן יקרה ח"א כי ל"ז וכו' ראי מזה דמי שהחזק ע"מ
לכך אף אם נודע אחר שאליו כהן הגט כשר לכו"ע וכבר קדמו זכר
בזמנה"ז מים חיים אחר"כ סי' מ"א ועיי"ש בהגה מנן המחבר, אבל
הם לא הסבירו רק למה בהחזק אין חשש שמא יאמרו הרואים שאין
זה המגרש אכן אכתי יש לבאר למה אין העדים כסכדי שקרי ואין
לומר דאין מעידין רק שהוא מוחזק לכהן ולא שהוא כהן ודאי זה
אינו דא"כ מה טעמא דמ"ד מעלין משטרות ליוחסין. הן-אמת
לפ"מ שהעלה הש"ך בחו"מ סי' מ"ט עיקר כדברי הרמב"ן דטעמא
דמ"ד אין מעלין משטרות ליוחסין משום דמיידי דמי שהי' מוחזק
לכהן ואמר"י דמה שהעידו לא העידו רק שזה שמוחזק בכהן לזה
מפלוגי מנה אבל לא העידו שהוא כהן וא"כ ה"ל דאין מעידין
רק שזה שמוחזק בכהן גירש את אשתו, אבל הלא אף קיימין השתא
אליבא דחוס' ור"ש בגיטין דף פ' ס"ל דטעמא דמ"ד אין מעלין
משטרות ליוחסין ואפ"ה השער כשר משום שא"ל לכהן בהשער אם
הוא כהן או לא לפיכך לא דקדקו, הא אם הי' נריך לכהן הי' השער
פסול משום שקרא משום דבכה"ג אכולא מלתא מסכדי וא"כ ממילא
לפ"ד הגרעק"א ה"ל דגט אכולא מלתא מסכדי ומעלין מגט
ליוחסין עכ"ל שם מעידין שהוא כהן ודאי וא"כ הא תינה אם הוא
באמת כהן ודאי מיוחס אבל אם אינו רק כהן חזקה ה"ל למכתב
גט פלוני בן פלוני המוחזק לכהן שאם כותבין פז"פ הכהן משמע
שם מעידין שהוא כהן ודאי זה שקה.

אך י"ל לפ"מ שבי המרדכי וכו' בחש"י מיומני מוצא בגליון הש"ס
יבמות דף קכ"א גבי הא דר"י התם חלקים אכלי כוורי לחסא,
דמותר לישבע על דבר בתורת ודאי אפי"פ שאין הדבר ודאי אלאו רק
מחמת הרוב, ה"ל יכולין להעיד על כהני שהם כהנים ודאי דאפי"פ
דלענין יוחסין לא סמכין על החזקה מ"מ לענין עדות שפיר סמכין
כמו שמעלין לתרומה מכה החזקה ואף למאי דאמר"י בכתובות כ"ב
ע"א דל"א גדולה חזקה אלא לענין תרומה דרבנן משא"כ עדות ל"א
דאורייתא, מ"מ כיון שמחמת החזקה חופסין העדים את המוחזק
לכהן כודאי כהן ואינו עולה בלבם שום ספק שפיר יכולין להעיד
שהוא כהן וכיוצא קו"ל בסי' י"ז סעיף ח' אם אמר ע"א לאשה
שמת בעלה יכולה לצוא לב"ד ולומר סתם מת בעלי ועי' בפתי"ש שם
סי"ק ל"ה בשם הרמב"ם דבאומר עד אחד שמת פלוני חלין לומר
שרק שמת עיי"ש ועי"כ משום שמאמין להשמועה יכול להעיד בתורת
ודאי, ועי' בחו"מ סי' ע"ה סעיף כ"ג שבהגד לו מפי גאמן אפילו
קרוב הוי כעטנת צרי ואכמ"ל, וא"כ ה"ל כיון שמחמת החזקה של
כהנים אנו מחזיקין אותן לכהנים ודאי אפי"פ שבתם אינם רק
בספק מ"מ דעת בני אדם הם כהנים ודאי לפיכך יכולין להעיד
בסתם שהם כהנים, ובאמת היכא דהי' אותו הכהן הכחז בשער
מוחזק לכהן י"ל דלכ"ה אין מעלין מהשער ליוחסין דתלין דמה
שכתוב בשער שהוא כהן לפי שהוא מוחזק לכהן וסמכו העדים ע"ז
להעיד שהוא ודאי כהן, ולא נחלקו אלא דמי שלא הי' מוחזק לכהן
דבכה"ג אם כתבו בשער שהוא כהן ס"ל למ"ד מעלין משטרות
ליוחסין שיש לסמוך ע"ד העדים ומ"ד אין מעלין לא סמכין משום
דא"ל לכתוב שמה לא דקדקו אבל במוחזק לכהן ד"ל שסמכו על
החזקה לכו"ע אין מעלין ליוחסין לפי"ד החוס' ור"ש ה"ל, אך
לדברי הרמב"ן שהוציא הש"ך ה"ל הוא להיפך דלא פליגי רק במוחזק
אבל באינו מוחזק לכו"ע מעלין, אבל לפי"ד נמי א"ש דכותבין גט
הכהן משום דלפ"ד אפילו אם הי' נריך לכהן גט הכהן אין
העדות ע"ז רק על עיקר המעשה כ"ל.

מצתה לענין י"ד אף שלא הי' מוחזק לכהן מ"מ כיון ששם משפחתו
כהן ורובא דרובא המשפחות ששמן כהן הם כהנים אין
לפסול הגט משום שיש לתרץ ולומר שהעדים סמכו לומר שהוא כהן
מחמת ששמו כהן ואולי בתר רובא ובכה"ג לא נפסלו העדים לעדות
אחרת ולכך אינם חוששים על דעתם שזה מן המיעוטא דמיעוטא'
שאף ששם כהן אינם כהנים כמו במוחזק לכהן שאין העדים נמנעים

להעיד סתם שהוא כהן משום שסומכים על החזקה ועל כן יש
להכשיר את הגט לכו"ע לכתחילה, ועדיין נריך להחישב דבר אצל
מאחר שהאשה כבר נשאת פשיטא דלא תלא בפרט שיש לירוק שיטת
הצות מאיר ור"ה כהן רפפורט ז"ל ה"ל אפילו באינו כהן ולא שם
משפחתו כהן נמי מכשירין.

(ג) אכן מה שכתב"ר שליוע"א מלמד להחזיר בגרושה לא נלע"ד
אם אמנם שאלמלא לא הי' כאלו החשש רק מחמת ששמו
כהן או רק מחמת דשויא אנפשי' תתיבה דאוסורא הי' אפשר להחזיר
מכה הטעמים שבי כהד"ג בכתובות אף כי גם צ"ה יש לפקפק
קצת, אבל כאלו יש לפנינו חשש אחר מאחר שמוצא בשי"ע אחר"כ
סי' ג' שזמן הזה מעלין לכהונה אפילו משטרות כ"ל הרי שבי
כתוב בשער פלוני כהן לזה מפלוגי מנה ועדים חתומין עליו ה"ל
בחזקה כהן בכהני זמן הזה וא"כ אלמלא הי' צ"ה גט זה לפני שהעידו
עדים שאינו כהן ואפילו אם לא הי' שם משפחתו כהן הרי היינו
מעלין אותו ומאכילין אותו תרומה משום שהיינו סומכין על העדים
החתומים בשער שנעשה כמי שנחקרה עדותו צ"ד ואפילו אם הי'
אוחן העדים עצמן באים ואומרים שטעו וחשבו שהוא כהן ועכשיו
נחזר להם שאינו כהן לא היו נאמנים מאחר שכתב ידם יולא ממקום
אחר שבי אותם העדים שחתמו על הגט הזה בחיפה חתימת ידם
יולא על כל הגיטין שכותבין בחיפה וכיון שאין נאמנים לומר שאין
זה כתב ידם אין נאמנים לומר אנוסים היינו או מוטעין היינו, ואם
באו אחר"כ שני עדים כשרים ומעידים שזה אינו כהן אף אם
הראשונים מודים להם באומרם שטעו לא מהני דכיון שהגיד שזו
אינו חזר ומגיד וממילא ה"ל כשתי כחות עדים המכחישים ז"ל
וקו"ל חרי ודאי ספיקא הוי, ואם הי' אותו אדם מוחזק לפנינו
שאינו כהן הי' עדין אפשר לומר דאוקי גברא לחזקתה שאינו כהן
אבל עכשיו שלא הי' לאותו אדם שום חזקה לפנינו נשאר הדבר בספק
וספיקא דאורייתא לחומרא, ואפי' במוחזק לפנינו לאינו כהן עדיין
נ"ע אם אין זה כמזכר ציבנות דף ל"א דעכ"פ מדרבנן ספיקא
הוי.

ואין לומר מאחר שעי"כ מה שהעידו הראשונים שהוא כהן לא
שידעו את היחוס שלו עד אחר הכהן אלא שהוא בכלל כל
הכהנים בזממה"ז שהם כהני חזקה וא"כ לפי שיטת הסוברים דכהני
חזקה ספיקי הוי יש כאלו ספק ספיקא שמא כדברי העדים האחרונים
שאינו בחזקה כהן כלל ואח"ל כדברי הראשונים שהוא בחזקה כהן
שמה אפי"פ שהחזק אינו כהן, אבל ז"ל חדא דאין הס"ס הוא עולה
לפי כמה כללים שצדין ס"ס ועוד דבר כי בחש"י ד"ח מוצא
באזה"פ סי' ו' סק"א אות ד' שיש להזניה סברא זו להקל בכהני
חזקה.

ואלמלא הי' שם משפחתו כהן שרוב המשפחות בשם זה הם
בחזקה כהנים עדיין הי' אפשר לפלפל מאחר שרוב ישראל
אינם כהנים וממילא סתם ישראל הוא בחזקה היתר בגרושה לפיכך
בתרי ודאי כיון דספיקא הוי מוקמינן בחזקה היתר אבל צ"ד ששם
משפחתו כהן איחזק חזקה היתר זו וגם בלא"כ עדיין נ"ע ואין ראינו
להאריך ללא נזכר לעניינינו.

ועוד יש לפקפק בכתובות העדים האחרונים הואיל ואין הם מוחזקין
לפנינו בחזקה כשרים ואפי"פ דלענין עדות ממון כתבתי
בחש"י במק"א דיש לסמוך אפילו בשאין מכירין את העדים אבל
לענין להעיד על דברים שאינם נוגעין רק באיסורין לא מביעא
לשיטת הרמב"ם דבזממה"ז אין סתם אדם בחזקה כשרות אלא אף
להחלוקים מ"מ בזממה"ז לערערו רוב ישראל שודין על איסורין אין
אדם גאמן להעיד על איסורין להחזיר רק במוחזקין לפנינו בחזקה
כשרות כנלע"ד צורר ואכמ"ל.

דברי ידידו הדו"ש ומנצחו כנפ"ס ובגמר חתימה טובה.
יהושע מנחם אהרנברג